

Domov>Zakonodaja in sodna praksa>Nacionalno pravo

Nacionalno pravo

Madžarska

Ta stran vsebuje informacije o pravnem sistemu na Madžarskem.

Pravni viri

I. Hierarhija predpisov

1. Temeljni zakon

Temeljni zakon Madžarske (razglašen 25. aprila 2011) je na vrhu hierarhije predpisov Madžarske in vsi drugi zakoni morajo biti skladni z njim. Sprejel ga je **madžarski parlament** (znan tudi kot državni zbor), za njegovo **spremembo** pa je potrebna **dvotretjinska večina glasov vseh poslancev** (člen S(2) temeljnega zakona).

Temeljni zakon in njegove prehodne določbe (prehodne določbe temeljnega zakona Madžarske, razglašene 31. decembra 2011) **so začeli veljati**

1. januarja 2012.

Temeljni zakon vsebuje **šest oddelkov**: preambulo z naslovom **Volja naroda** ter oddelke z naslovi **Temeljne opredelitve** (členi od A do U), **Svoboda in odgovornost** (členi od I do XXXI), **Država** (členi od 1 do 54), Posebna pravna ureditev ter **Končne in razne določbe**.

Oddelk z naslovom **Temeljne opredelitve** vsebuje splošne določbe, v njem pa so opredeljeni:

oblika ureditve;

temeljna načela delovanja države;

prenos nekaterih pristojnosti na Evropsko unijo;

glavno mesto Madžarske in regionalne upravne enote;

bistvene določbe o madžarskem državljanstvu in načinih njegove pridobitve;

uradni jezik, grb, zastava, državna himna, državni prazniki in uradna denarna enota Madžarske;

položaj temeljnega zakona v madžarskem pravnem sistemu, tj. temeljni zakon je temelj madžarskega pravnega sistema;

postopek za sprejetje in spremembo temeljnega zakona;

vrste madžarske zakonodaje;

več temeljnih načel, vključno s:

prepovedjo prevzema in izvrševanja oblasti s silo;

odgovornostjo za usodo Madžarov, ki živijo zunaj meja Madžarske;

sodelovanjem pri vzpostavljanju evropske enotnosti;

varstvom instituta zakonske zveze;

zagotavljanjem pogojev za pošteno konkurenco;

načelom uravnoteženega, preglednega in vzdržnega upravljanja proračuna;

obveznostjo varovanja in ohranjanja naravnih virov;

vzpostavljanjem in ohranjanjem miru in varnosti ter prizadevanjem za sodelovanje z vsemi narodi in državami sveta pri doseganju trajnostnega razvoja človeštva.

V oddelku z naslovom **Svoboda in odgovornost** so določene temeljne pravice in obveznosti. **Kot temeljne pravice so (med drugim) priznane:**

pravica do življenja in človekovega dostojanstva;

prepoved mučenja, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja, suženjstva ali podložništva in trgovine z ljudmi;

prepoved vseh evgeničnih postopkov in uporabe človeškega telesa ali delov telesa za pridobivanje finančne koristi ter prepoved kloniranja človeka;

pravica do osebne svobode in varnosti ter določbe, ki zagotavljajo, da ni nikomur odvzeta prostost;

pravica do svobodnega gibanja in izbire prebivališča;

pravica do zasebnega in družinskega življenja;

pravica do varstva osebnih podatkov in dostopa do informacij javnega značaja;

pravica do svobode misli, vesti in veroizpovedi;

pravica do mirnega zbiranja;

pravica do svobode izražanja;

pravica do izobraževanja in kulturnega udejstvovanja;

pravica do svobodne izbire zaposlitve, poklica in podjetništva;

pravica do premoženja;

prepoved izгона madžarskih državljanov z ozemlja Madžarske;

pravica do azila;

enakost pred zakonom;

prepoved diskriminacije;

prepoved dela otrok;

pravica do zdravega okolja;

pravica voliti in kandidirati na volitvah poslancev madžarskega parlamenta, lokalnih predstavnikov in županov ter poslancev Evropskega parlamenta;

pravica, da organi nepristransko, pravično in v razumnem roku obravnavajo zadeve posameznikov;

pravica vsakega madžarskega državljana, da ga Madžarska zaščiti med bivanjem v tujini;

v temeljnem zakonu pa so opredeljene tudi pravice narodnih skupnosti in osnovne pravice oseb v kazenskem postopku.

V skladu s temeljnim zakonom si Madžarska med drugim prizadeva:

zagotoviti socialno varnost vsem svojim državljanom;

vsakomur zagotoviti dostojno prebivališče in dostop do javnih storitev.

V temeljnem zakonu so določene tudi različne **obveznosti**, in sicer:

obveznost prispevati k zadovoljevanju skupnih potreb (porazdelitev javnih bremen) in

obveznost madžarskih državljanov, da branijo svojo domovino.

Oddelek temeljnega zakona z naslovom **Država** vsebuje najbolj temeljna pravila v zvezi z javnimi funkcionarji in najpomembnejšimi institucijami v državi ter določa pravni položaj in naloge:

parlamenta;

predsednika republike;

vlade;

avtonomnih regulativnih organov;

ustavnega sodišča;

sodstva in tožilstva;

varuha temeljnih pravic;

samoupravnih lokalnih skupnosti;

narodne banke Madžarske;

državnega urada za revizijo;

madžarskih oboroženih sil;

policije in služb državne varnosti;

državnega referendumu.

Oddelek temeljnega zakona z naslovom **Posebna pravna ureditev** vsebuje pravila, ki urejajo krizno stanje v državi, izredno stanje v državi, preventivno obrambno stanje, stanje ob nepričakovanem napadu in stanje izjemne nevarnosti.

2. Parlamentarni zakoni

Na Madžarskem zakone sprejema **parlament**. V skladu s temeljnim zakonom se **pravila o temeljnih pravicah in obveznostih** določijo z zakoni. Parlament zakone sprejema z **navadno večino glasov** (več kot polovica glasov navzočih poslancev). To ne velja za tako imenovane **sistemske zakone**, opredeljene v temeljnem zakonu, za sprejetje in spremembo katerih je potrebna **dvotretjinska** večina glasov **navzočih** poslancev parlamenta.

V skladu s temeljnim zakonom sistemski zakoni urejajo na primer državljanstvo, veroizpovedi, pravice narodnih manjšin, ki živijo na Madžarskem, pravni položaj in prejemke poslancev parlamenta in predsednika republike, ustavno sodišče in samoupravne lokalne skupnosti ter vsebujejo podrobna pravila za uporabo grba in zastave ter določbe o državnih odlikovanjih.

V skladu s temeljnim zakonom je za pooblastilo za priznanje zavezujoče narave ustanovnih pogodb in sprememb pogodb Evropske unije ter za razglasitev vojnega stanja, sklenitev premirja in razglasitev posebne pravne ureditve potrebna dvotretjinska večina glasov vseh poslancev parlamenta.

Pred sprejetjem zakona XXXI o spremembi ustave iz leta 1989 je lahko predsedniški svet Madžarske izdajal uredbe z zakonsko močjo. S stališča hierarhije predpisov se šteje, da so veljavne uredbe predsedniškega sveta z zakonsko močjo na isti ravni kot zakoni.

3. Uredbe

Temeljni zakon priznava vladne uredbe, uredbe predsednika vlade, ministrske uredbe, uredbe guvernerja narodne banke Madžarske, uredbe predstojnikov avtonomnih regulativnih organov in uredbe samoupravnih lokalnih skupnosti. Uredbe lahko izdajata tudi državni obrambni svet ob kriznem stanju v državi in predsednik republike ob izrednem stanju v državi.

3.1 Vladne uredbe

Pristojnost **vlade** za sprejemanje **uredb** je lahko **primarna ali temelji na pooblastilih, ki so nanjo prenesena z zakoni**. Primarna pristojnost je določena s členom 15(3) temeljnega zakona, v katerem je navedeno, da lahko vlada v okviru svojih pristojnosti sprejema uredbe v zadevah, ki jih ne urejajo zakoni. Vladne uredbe ne smejo biti v nasprotju z zakoni. To ne omejuje pristojnosti parlamenta, ki lahko obravnava vsa regulativna področja, za katera je pristojen. V skladu s temeljnim zakonom in zakonom CXXX o zakonodaji iz leta 2010 lahko vlada sprejema uredbe za izvajanje zakonov tudi na podlagi posebnega zakonskega pooblastila. V skladu s členom 5(1) zakona CXXX iz leta 2010 morajo biti v pooblastilu za sprejemanje izvedbenih predpisov določeni nosilec, predmet in obseg pooblastila. Nosilec pooblastila zakonodajnega pooblastila ne sme prenesti na drugo osebo.

3.2 Uredbe predsednika vlade

V skladu s temeljnim zakonom lahko uredbe izdaja tudi predsednik vlade in na primer z uredbo med ministri imenuje svojega namestnika. Uredbe predsednika vlade so v hierarhiji predpisov na isti ravni kot ministrske uredbe.

3.3 Ministrske uredbe

Ministrske uredbe so v hierarhiji predpisov uvrščene pod vladne uredbe. V skladu s temeljnim zakonom ministri sprejemajo uredbe **na podlagi pooblastila** iz zakona ali vladne uredbe (ki se izda v okviru njihove izvirne zakonodajne pristojnosti) samostojno ali v dogovoru z drugimi ministri. Ministrske uredbe ne smejo biti v nasprotju z zakoni, vladnimi uredbami ali uredbami guvernerja narodne banke Madžarske.

3.4 Uredbe guvernerja narodne banke Madžarske

Guverner narodne banke Madžarske lahko v okviru svojih pristojnosti, določenih v sistemskem zakonu, izdaja **uredbe na podlagi zakonskega pooblastila**, ki ne smejo biti v nasprotju z zakoni.

3.5 Uredbe predstojnikov avtonomnih regulativnih organov

V skladu s členom 23(4) temeljnega zakona lahko predstojniki avtonomnih regulativnih organov v okviru svojih pristojnosti, določenih s sistemskim zakonom, na podlagi zakonskega pooblastila izdajajo uredbe, ki ne smejo biti v nasprotju z zakoni, vladnimi uredbami, uredbami predsednika vlade, ministrskimi uredbami ali uredbami guvernerja narodne banke Madžarske.

3.6 Uredbe samoupravnih lokalnih skupnosti

V skladu s členom 32(2) temeljnega zakona lahko samoupravne lokalne skupnosti v okviru svojih pristojnosti sprejemajo lokalne uredbe za urejanje lokalnih družbenih razmerij, ki niso urejena z zakonom ali zakonskim pooblastilom. Uredbe samoupravne lokalne skupnosti ne smejo biti v nasprotju z drugo zakonodajo.

Podrobna pravila o uredbah, ki jih sprejemajo predstavniški organi samoupravnih lokalnih skupnosti, so določena v zakonu CLXXXIX o madžarskih samoupravnih lokalnih skupnostih iz leta 2011.

4. Mednarodni sporazumi in temeljna načela mednarodnega prava

Vlada Madžarske lahko sklepa **mednarodne sporazume** z drugimi državami ali vladami drugih držav. Na Madžarskem razmerje med mednarodnimi sporazumi in domačo zakonodajo temelji na sistemu dualizma, na podlagi katerega mednarodni sporazumi postanejo **del nacionalnega prava** z njihovo **razglasitvijo** s pravnimi predpisi.

Načela mednarodnega prava

V skladu s členom Q(3) temeljnega zakona Madžarska sprejema splošno priznana pravila mednarodnega prava. Običajno mednarodno pravo in splošna načela mednarodnega prava postanejo del domačega prava, ne da bi bil za to potreben prenos v nacionalno zakonodajo.

II. Nezakonodajni pravni viri

1. Pravni instrumenti državne uprave

Del madžarskega pravnega sistema so tudi pravni instrumenti državne uprave, ki niso del zakonodaje, čeprav vsebujejo normativne določbe. Zakon o zakonodaji (zakon CXXX iz leta 2010) določa dve vrsti pravnih instrumentov državne uprave: normativne sklepe in normativne odredbe. Gre za pravila ravnanja, ki niso splošno zavezujoča, tj. niso zavezujoča za vse. So samo določbe notranje ureditve, organizacijska in operativna pravila, ki zadevajo samo izdajatelja oziroma podrejene organe ali osebe. Normativni sklepi in odredbe ne morejo določati pravic in obveznosti državljanov. Pravni instrumenti državne uprave ne smejo biti v navzkrižju z zakonodajo in ne smejo urejati vprašanj, ki jih urejajo zakonske določbe.

V skladu s prejšnjim zakonom o zakonodaji (zakon XI iz leta 1987) so se tudi **statistična sporočila** in **pravne smernice** šteli za pravne vire (imenovane drugi upravni akti), ki niso del zakonodaje. V novem zakonu o zakonodaji niso več navedeni. Pravne smernice so bile razveljavljene z začetkom veljavnosti novega zakona (1. januarja 2011), medtem ko statistični instrumenti, ki so bili izdani pred navedenim datumom, ostajajo veljavni, dokler ne bodo razveljavljeni. (Statistična sporočila izdaja predsednik osrednjega statističnega urada, vsebujejo pa pravno zavezujoče določbe o izključno statističnih izrazih, metodah, razvrstitvah, seznamih in podatkih.)

1.1 Normativni sklepi

Z normativnimi sklepi lahko parlament, vlada in drugi organi državne uprave, ustavno sodišče in proračunski svet določijo svojo organizacijo, delovanje, dejavnosti in akcijske programe.

Tudi predstaviški organi samoupravnih lokalnih skupnosti lahko z normativnimi sklepi določijo svoje dejavnosti in dejavnosti organov, ki jih upravljajo, svoje akcijske programe ter organizacijo in delovanje organov, ki jih upravljajo. Podobno lahko z normativnimi sklepi tudi predstaviški organi samoupravnih narodnostnih skupnosti določijo organizacijo, delovanje, dejavnosti in akcijske programe zase in za organe, ki jih upravljajo.

1.2 Normativne odredbe

Predsednik republike, predsednik vlade, predstojnik organa državne uprave (razen vlade), predsednik nacionalnega sodnega sveta, generalni vrhovni tožilec, varuh temeljnih pravic, guverner narodne banke Madžarske, predsednik državnega urada za revizijo, predstojnik mestne ali okrožne uprave, župani in mestni uradniki lahko v okviru svojih pristojnosti in v skladu z zakonodajo z normativnimi odredbami določijo organizacijo, delovanje in dejavnosti organov, ki jih upravljajo ali nadzorujejo.

Poleg tega lahko parlament, predsednik republike, ustavno sodišče, varuh temeljnih pravic, avtonomni regulativni organi, urad predsednika vlade in generalni sekretar ministrstva izdajajo normativne odredbe, ki so zavezujoče za uslužbenke teh organov.

2. Odločbe ustavnega sodišča

Odločbe ustavnega sodišča imajo pomembno vlogo v madžarskem zakonodajnem sistemu.

V skladu z zakonom CLI o ustavnem sodišču iz leta 2011 ima ustavno sodišče naslednje **naloge**:

naknadna presoja skladnosti zakonodaje s temeljnim zakonom (postopek naknadne presoje);

predhodna presoja skladnosti zakonov (ki so bili sprejeti, vendar še niso bili razglašeni) in nekaterih določb mednarodnih pogodb s temeljnim zakonom;

posamična presoja skladnosti s temeljnim zakonom na zahtevo sodnika: če mora sodnik med obravnavo zadeve uporabiti zakonodajni akt, za katerega meni, da je neustaven, ali za katerega je ustavno sodišče odločilo, da je neustaven, začasno prekine postopek in zaprosi ustavno sodišče, naj ta zakonodajni akt ali njegovo določbo razglasi za neustavno in prepove njegovo/njeno uporabo;

presoja ustavnih pritožb zaradi kršitve pravic, zagotovljenih s temeljnim zakonom: osebe ali organizacije, ki so stranke v postopku, lahko vložijo ustavno pritožbo, če je bila kršena njihova pravica, zagotovljena s temeljnim zakonom, zaradi uporabe neustavne zakonodaje v zadevnem sodnem postopku in če so izčrpale že vsa pravna sredstva ali nimajo pravice do pritožbe;

presoja skladnosti zakonodajnih aktov z mednarodnimi pogodbami;

odprava zakonodajnih pravnih praznin, ki so nastale z ravnanjem zakonodajalca in so neskladne s temeljnim zakonom;

reševanje nekaterih sporov o pristojnosti med državnimi organi ali med organi samoupravnih lokalnih skupnosti in drugimi državnimi organi;

razlaga določb temeljnega zakona;

različni postopki iz njegove pristojnosti v skladu z zakonom.

Ustavno sodišče natančno utemelji svoje odločitve. Zoper odločbo ustavnega sodišča se ni mogoče pritožiti in je zavezujoča za vse.

3. Sodna praksa sodišč

Madžarsko vrhovno sodišče ali **Kúria** (ki se je do 1. januarja 2012 imenovalo vrhovno sodišče) pri izvajanju svoje pristojnosti zagotavljanja enotne uporabe zakonodaje in zagotavljanja pravnih smernic za hierarhično nižja sodišča sprejema **odločbe o enotni razlagi pravnih določb** in izdaja **načelne sodne odločbe**.

Postopek za enotno razlago pravnih določb se lahko začne, če je treba zaradi razvoja in enotnosti sodne prakse sprejeti odločbo o enotni razlagi pravnih določb v načelni zadevi in če namerava en senat vrhovnega sodišča sprejeti odločitev, ki odstopa od odločitve drugega senata vrhovnega sodišča. Odločba v zvezi z enotno razlago pravnih določb je za sodišča zavezujoča.

Načelne odločbe izhajajo iz prakse senatov vrhovnega sodišča in se prav tako uporabljajo za zagotavljanje enotnosti pri izdajanju sodb.

Odločbe o enotni razlagi pravnih določb in načelne odločbe se objavijo v **uradni zbirki odločb vrhovnega sodišča**.

III. Področje uporabe zakonodaje

Geografsko območje uporabe zakonodaje je omejeno na ozemlje Madžarske, medtem ko je uporaba uredb samoupravne lokalne skupnosti omejena na upravno območje samoupravne lokalne skupnosti. Osebnostno področje uporabe zakonodaje zajema fizične osebe, pravne osebe in organizacije brez pravne osebnosti na ozemlju Madžarske, madžarske državljanke zunaj ozemlja Madžarske, v primeru uredb samoupravne lokalne skupnosti pa fizične osebe, pravne osebe in organizacije brez pravne osebnosti na upravnem območju samoupravne lokalne skupnosti.

Zakon o zakonodaji prepoveduje **retroaktivno veljavnost** zakonov, pri čemer določa, da zakonodajni akt ne more določati ali razširiti obveznosti, preklicati ali omejiti pravic oziroma razglasiti nekega dejanja za nezakonito v obdobju pred začetkom svoje veljavnosti.

Pri določitvi datuma **začetka veljavnosti** zakonodaje mora vedno ostati dovolj časa za pripravo na njeno uporabo.

Zakonodaja in njeni **izvedbeni predpisi** morajo začeti veljati istočasno. Zakonodajni akt (ali zakonska določba) preneha veljati, če se razveljavi, ali – če vsebuje samo določbe o spremembi ali razveljavitvi – na podlagi zakona o zakonodaji.

IV. Pravne zbirke podatkov

Madžarski uradni list se imenuje **Magyar Közlöny** in je objavljen v elektronski obliki, vsa njegova besedila pa se štejejo za verodostojna.

V madžarskem uradnem listu se objavi madžarska zakonodaja (razen uredb samoupravnih lokalnih skupnosti), kar vključuje:

odločbe ustavnega sodišča, ki morajo biti objavljene v madžarskem uradnem listu v skladu z zakonodajo ali na podlagi odločbe ustavnega sodišča; odločitve parlamenta;

odločbe vrhovnega sodišča o enotni razlagi pravnih določb;

mnenja nacionalnega volilnega odbora;
priloge, vključno z zbirko odločb;
uradna poročila.

Zbirka nacionalne zakonodaje ([Nemzeti Jogszabálytár](#)) vsebuje vso zakonodajo (razen uredb samoupravnih lokalnih skupnosti) in pravne instrumente državne uprave, ki veljajo na datum iskanja. Vsi pravni akti so predstavljeni v prečiščeni različici skupaj z dopolnitvami in drugimi spremembami. Te informacije je mogoče iskati po naslovu in številki, prav tako jih je mogoče iskati po besedilu.

Dostop do teh zbirk podatkov je **brezplačen** in neomejen.

Sorodne povezave

[Verodostojen elektronski uradni list](#)

[Zbirka nacionalne zakonodaje](#)

Zadnja posodobitev: 17/07/2020

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.